

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

יד א ב מ"י פ"ו מה"ל
נלמא הל' ו' טושיע י"ד
פי' רלע טעמ' ד'
בזו ג מ"י פ"ט מה"ל טעמ'ס
הל' ו' סגמ טעמ' פס
טושיע ח"מ פי' קנה טעמ' ו'
בזו ד ה מ"י פ"ט מה"ל
טושיע ממ הלל א'
ז' ו' ח ט' י מ"י טע' טע הלל
ז:

רבינו גרשום

למחני מאחר דהנא זרעים
לא צריך למחני מחרישה
דדאי אין חרישה בלי
זרעים ומשני לחורש
לאילנות לצורך נטיעת
אילנות דהכא ליכא זרעים
ומש"ה איצטריך למחני
מחרישה דמזרעים לא מפיק
מחרישה: ותיפוק ליה מינה
דמחרישין. דמאחר דקתני
מחרישין אמר המחני
וכל הני ממלאי אכא
למשמע דמחרישין זרעי'
ומחרישה דהיינו משום
מתנתא ותרמי זמני למח
לי משום מתנתא והא
מש"ה מחרישין זרעים
ומחרישין משום דרעסין
הזרעים מן המים וקשה
לכותל: תנא בא"י קאי.
ולא משקי זרעים אלא סטר
אבל בבבל דצריכי להן מים
להשקות שדותיהן מתוך
שריאי וישבת במים אם
יבשו מים צריך להביא לשם
מים כדי להשקות השרה
שמתוך שהיא רגילה בכך
צריך להשקות בכל שנה:
מחרישין משני מחרישין את
הגפן בארץ שנועץ ראש
הגפן בקרקע ולא מעציתו
נמי כפחו ונועצו בקרקע
כדי שיתרשש ויגדל הכרם
אם אין על גבי הגפן הכפוף
ונעוץ עפר כבה ג' טפחים
ה"ל לא יביא זרעים לשם
ריווע על גבו משום דקא
ינקי חרדי ואיכא כליאם
בכרם אבל אי איכא עפר
בכרם אכל אי איכא עפר
ג' טפחים זרעי על גבו
דלא אולי שרשין דרעסין
טפי מעומק ג' טפחים ולא
מסחככי בשרשי הגפן. אי
ליכא על גבו עפר ג'
טפחים אין זרעי על גבו
דגפן אבל זרעי את הצדדין
דגפן אילך ואילך ומכאן
ומכאן ומש"ה מצי לרועע
בסמוך מכאן ומכאן ולא
קא אולי הרעין לצדדין
אלא יורדין כנגדן בקרקע
ולייכא למיחש דלישתרשי
לצדדין וליערבו בשרשי
הגפן ואם כן אמאי מחרישין
אותן מן הכותל ג' טפחים:
שמחלידין ונקיבין בקרקע
רביי השרשין ומעלין
עפר תיחוח ומרפיין סוד
הכותל: פ"ס קא והרמי
לאחאב משחין בקרי.
במילי דאסורא לא משחתי
קא אלא במילי דהיתור:
בשופכין מבלי: ח"ש לא
ישחין. בפרושי: כותל
לכניס דרכין ניהו מש"ה
מחרישין ג' טפחים וצונמא
שחוקה היא מותר להשתין
כרבה בר בר חנה דאמר
לעיל מותר להשתין: ריק
אינו ממעט בחלון: דרייל
אם יש מה בבית ויש בו
חלון טעם על טעם ואורו
חלון מתחלל בבית אחוה וחלון
שהוא טעם על טעם מבניס
ומוציא את הטומאה ואם
יש באותו חלון פת ריק
אזו אינו ממעט בחלון
ומיטמא בית האחא ולא
מבטל ליה רועתיה עליה
מש"ה אין ממעט: אבל

התם בשופכין. וא"ת בשלמא אי מיירי במשחין א"ע. דתנא ליה
אמת המים תנא ליה נמי האי דס"ד משום נזיעותא לשתמי
אבל אי מיירי בשופכין מאי קמ"ל הא תנא ליה אמת המים דמהאי
טעמא אמר לעיל דלא תני חול י"ל דשאיני חול שהוא כל שעה אלל הכותל
אבל הנך מי רגלים כלים כרגע:
ותיובתא דרבה בר בר חנה.
ולא מצי לשנויי דכי
קאמר רבה בר בר חנה צונמא
חדא דהוה ליה לפרושי צהדיא ועוד
דדריש מקרא ט"מ דלא מפליג:
אמר רב טובי ריקי אינו ממעט.
הך שמעמא מיימי הכא
אגז דפריך לקמן (ט) וזעים כיון
דקשו לכותל שקיל להו:
ריקי אינו ממעט בחלון. דיני
חלון פי' ר"י ר"י צ"ר מדרכי
על פי המשניות דלא הוא הלון
השעויה **משמש** שיעורו להציא
טומאה צפותה טפה וכשיתמעט
מטפה אפילו צמשה אינו מציא ואם
הוא חלון שעשוי לאורה ועשוי צדי
אדם שיעורו כמלא מקדח גדול של
לשכה שהוא כמלא פונדיון האיטלקי
שהוא סלע נירויית והיא יתירה על
סלע סתם דסלע סתם הוא פחות
ממלא מקדח סתם וכל שכן ממקדח
גדול כדאמרין בצכורות (דף לז):
ואותו חלון שעשוי לאורה אינו מתמעט
מסתמית משהו כיון שהיה צו כשיעור
אלה עד שיתמעט שלה היא
צשיריים (ט) רוס אצבעים על רוחב
גדול ומאור שאינו עשוי צדי אדם
אלא מעצמו כגון חרוביה מים או
שליש שיעורו מלא אגרוף חישב
עליו לתשמיש שיעורו פותח טפה
למאור שיעורו מלא מקדח ומלא
אגרוף מפרש התם כגארופו של בן
אצבעים ורבי יוסי אומר כראש כל
אדם ושאינו עשוי (י) לאורה ולא
לתשמיש אלא לאור ולשמור גנות
לפרדסיס אומה שיעורו כמלא מקדח
צנוני: **מאי איריא ריקי בו.**
השתא ס"ד דנקט ריקי דוקא משום
דאית ציה תרמי חדא (י) דלא סמימה
מעלימא לפי שהוא רך ועשוי ליפול
ועוד שאינו מצטלו משום הכי פריך
אפי' עבה נמי שמתקיים הואיל ואינו
מצטלו אינו ממעט:

ותיפוק ליה. (י) אפי' אם יצטלו
דאינו חוצין משום דמקבל
טומאה ומימה אם יצטלו ליה תו לא מקבל טומאה וטהור כדמוכח צפרק העור והרוטב (חולין דף קט. וס) דאמר כיפת שאור שייחדה לשיצה צטלה וצית שסיככו צורעים טהורים אלמא כיון דצטלה לא מקבל טומאה וי"ל דהתם מיירי כגון דעצב צהו שינוי מעשה דהא אמרי' (שבת דף נב:) כל הכלים יורדין ליד טומאה צמחצבה ואין עולין מטומאה אלא ע"י שינוי מעשה וה"ה צאוכלין דצעינן שינוי מעשה דאפילו צרות האוכלין מוכח צפרק קמא דסוכה (דף יז. וס) דליכא תנא דאית ליה דצעינן צהו שינוי מעשה: **שצנ"ר וישנה** במי פירות. הו"מ לשנויי כגון שאין צו כצינה וצמסכת אהליות (פ"ג מ"ה) חשיב פחות מכצינה אוכלין צהדי הנך (ט) שאמר שממעטים את הטפה: **מי פירות.** פי' ר"ח כגון שמן ולא דק דשמן מכשיר הוא כדמוכח צפרק קמא דשבת (דף ה:) וצריש פרח חצית (סס קמה.) דשמן חשיב משקה אלא דוקא מוהל היוצא מתחילה: **בתיבנא סריא.** תימנה אכתי שרי ומשני בתיבנא סריא וי"ל דהכא מיירי שהוא מוסרם כל כך (דף קנה:) דלחמנין תא שמע מפרכין את התבן כו' אלמא מיתרם צאוככל שרי ומשני בתיבנא סריא וי"ל דהכא מיירי שהוא מוסרם כל כך דאפי' ע"י שום תקון לא חויה: **רואין ב"ר שאי"ו ינצלו.** אין לפרש דטעם משום דסופו ליטול חצית וקופה ולהכי צעינן שיהו גרוגרות ותבן יכולין לעמוד בפני עצמן דא"כ למאי דפריך תבן הא קא חזי ליה ורועה להוכיח מכאן דאפילו סופו ליטלו חוצץ תיקשי ליה אמאי צריך שיכולין לעמוד בפני עצמן אלא אומר ר"י דכך הוא הדין דכל דבר החוצץ צעינן שיוכל לעמוד בפני עצמו דקמתי לעיל מהך משנה צמסכת אהליות (פ"ו מ"ג) קוצרי המט שהיו עוברין בצמסכרה וצא אחד מהן והגיף את הדלת וסמכו צמפתח אם יכולה דלת לעמוד בפני עצמה טהור ואם לאו טמא וכן חצית של גרוגרות וקופה של תבן שהן נמוגין בחלון משמע דהכל חד טעמא הוא והיינו טעמא דסתמית עראי הוא דכיון שאינו יכול לעמוד בפני עצמו אי נמי משום דצעינן דבר החוצץ עומד על ידי דבר שאינו מקבל טומאה ומימה צפירות משניות מלא ר"י דמפרש אפילו צמפתח שאינו מקבל טומאה אפ"י (י) ומטמא דלא חשיב אהל (ה) לחוץ בפני הטומאה כיון שעמד על ידי כלי אף על פי שאינו מקבל טומאה ורבי אליעזר פליג עלה צתוספתא וקאמר דטהור כיון שהמפתח אינו מקבל טומאה ואולי לטעמייהו דפליגי צמסכת אהליות (פ"ו מ"א) צנדנך שהוא נתון על גבי כלים אפילו כלי גללים כלי אצנים כלי אדמה דלרבי אליעזר נעשה אהל לטהר ולרצנן אינו נעשה אהל אלא כשהוא נתון על גבי אצנים:

לצדדין קא משתרשי והא (ה) תנן א"המברין את הגפן בארץ אם אין על גבה עפר שלשה טפחים לא יביא זרע עליה ותני עלה יאבל זורע את הצדדין אילך ואילך אמר רבי הגא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין (ג) את הקרקע ומעלין עפר תיחוח: ואת מי רגלים מן הכותל ג' טפחים וכו': אמר רבה בר בר חנה מותר לאדם להשתין מים בצד כותלו של חבירו דכתיב ויהרתיו לאחאב משחין בקיר ועצור ועוזב בישראל והא אגן תנן ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים התם בשופכין (א) (ת"ש לא ישפוך אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים התם נמי בשופכין) ת"ש (ז) לא ישתין אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים בד"א בכותל לבינים אבל בכותל אבנים בכדי שלא יזיק וכמה טפה ושל צונמא מותר תיובתא דרבה בר בר חנה תיובתא והא רבה בר בר חנה קרא קאמר התם הכי קאמר אפילו מידי דדרכיה לאישתוני בקיר לא שביקנא ליה ומאי ניהו כלכא אמר ר' טובי בר קיסנא אמר שמואל ריקי אינו ממעט בחלון מאי איריא ריקי אפי' עבה נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עבה (י) כיון דאיחזי ליה לא מבטלי ליה אבל ריקי דממאיים אימא בטולי מבטלי ליה קמ"ל ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה וכל דבר הטומאה ה"שגילש במי פירות מיתיבי (י) קופה מלאה תבן וחבית מלאה גרוגרות המונחים בחלון רואין כל שאילו ינצלו ויכולין תבן וגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין ואם לאו אין חוצצין והא תבן חזי לבהמתו יבסריא חזי לטינא דראית ביה קוצי חזי להסקה (ט) ב"במתונא חזי להסק גדול הסק גדול לא שכיח גרוגרות הא חזו ליה אמר שמואל ב"שהתריפו וכן תני רבה בר אבוב בשתתריפו האי חבית היכי דמויא אי דפומא לבר היא

לצדדין קא משתרשי. ומחלידין מתחת לכותל ומקלקלים יסודו: **המזיך את הגפן.** גפן יחידי שאין צורעים (א) שאללס משום עירובו דאין כרס צפחות מממש גפנים שמים כנגד שמים ואחא יולא וצו אלא שלא ינק הורע מן הגפן: **מזיך.** כמו ויצרך הגמלים (צראשית כד.) כוסף זמורת גפן מחוברת ומצריכה בקרקע צצדיה לכאן ולכאן וקורין צלע"ו פרוביני"ר: **שמחלידין את הקרקע.** אלל הכותל צמקומן ומעלין עפר תיחוח ומתמוטט (ט) קרקע עסוד הכותל לצדדין: **משחין צקרי.** אלמא דרך צני אדם כן: **צשופין.** עציט מלא וסופכו סס: **לא ישפין.** ליכא לזוקמי אלא צמשתין ממש: **צנוטל צנינים.** שהס של טיט שמיששו צחמה והס נימוקיס צמחת המיס: **וקמה טפה.** מפני שמשטשט את הקרקע סמוך ליסוד הכותל: **וצלונמא.** אס כותל זה צנוי צנלע דליכא לדיכא ללחמא (ט) צטיטשוש קרקע: **מוסר.** סמוך ממש וספיפא קאי צכותל אצניס: **ריקי.** סופגיני חכרה דקה ורכה: **אינו ממעט בחלון.** שצין צית לצית ויש צו פותח טפה ומת מונח צחאת מהן וטומאה צוקעת לצד שני אין ריקי (י) ממעט שיעורן מלהויה טומאה דכיון דרלחי ללכילה לל מצטיל להתס דנהו כמחליה: **אבל ריקי דמאיים.** מתוך שהוא דק ולחלוח הכותל מרטבו נמאס: **שנינוש צמי פירות.** שאינן מכשירין ואין אוכל מקבל טומאה צלל הכשר משקה הקרוי משקה כגון מים ויין וחלב: **אצנים מלא גרוגרות.** תאניס יצסיס וכגון שלל הוכשרו: **פל שאינו ינעלו.** הקופה חצצית: **ויכולין.** התבן או הגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין פני הטומאה: **ואם לאו אין חוצצין.** שהחצית והקופה אין חוצצין לפי שהן מקבלין טומאה: **סריא.** נרקצ: **והא חזי לטינא.** (ל) ואלו חזי לטינא ואלו חזי לטינא ליה: **דאית ציה קוצי.** (ל) והן היו רומסין צרגליהן צטיט: **הא חזו.** לאכילה כולוה הנך מיוצתא דשמואל דאמר מידי לחזי ליטלו משס לאחר זמן אין ממעט בחלון: **צשהפריפו.** התלעו: **אי פומיה לצב.** לצד הצית שאין המת צמוכו: שאין

(א) כלאים פ"ו מ"א, (ב) נפי רבינו מנחם יעקב סה הקרקע מחולקת שדריה צעיקי צחמס. ערוך ערך חלל א' (ג) רש"ל מ"ו, (ד) (וספתא פ"ח, (ה) אהליות פ"ו מ"ב ע"ש, (ו) י"א שאללס (י) ונמטעמא כלי"ל וע"י רש"ש (ח) נכחה דל"ג אהל, דהכא בחלון ופתח צנצופן קיימי. אולר המלך טומאת אוהל אומ ממ, תורה אור השלם 1 דהני מביא אילך רעה ובערתי אצדדין והרמי לאחאב משחין בקיר וצנצוף וקוצב בשך אלא: מליכס א כא כא

הגהות הב"ח

(א) נמי' הסס צשופין מ"ש לא יטיל אדם (ב) שם לא מיעיבא עבה דכיון דכיון חזוי ליה: (ג) שם במתנתא: (ד) רש"ל ד"ה שמחלידין וכו' וממטוט הקרקע שחחת סוד: (ה) ד"ה וצלונמא וכו' לטיטשוש הקרקע: (ו) ד"ה אינו ממעט וכו' אין ריקי זה ממעט שיעורו וכו' לא מבטל ליה להס: (ז) ד"ה דלת וכו' והם היו: (ח) תוס' ד"ה אמר וכו' לקמן ארעיים: (ט) ד"ה כ"א אצב על רוחב גדול: (י) ב"א דאית עשוי לא לאור: (יא) ד"ה מלא וכו' חדא דלאו סמימה מעלימא ריקין וכו' שלא יבא צשיריים ליה פירוש אפי' (מ) ד"ה שמיטתה וכו' צדי הנך שממעט כלי"ל ומיחא שאמר נמק:

לעני רש"י

פרוביני"ר [פרוביני"ר].
לחברין גפן.

מוסר תוספות

א. ולזון את עינו ולרבר עם חבירו. רענ"א.

היא
ריק דממאס שמלוכלך מכאן ומכאן ודק הוא אינו יכול לקלופיה אימא מבטיל ליה ולמעט קמ"ל דלא: ותיפוק ליה ריקי אינו ממעט משום דהוה ליה דבר המקבל טומאה משום דגילוש מעיקרא במים והוי מוכשר מחמת מים וכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה לטהרם בו חלון שהוא טעם על טעם שלא תצא הטומאה או למעטו ואמאי איצטריך לאשמועינן דאינו ממעט. במי פירות ומי פירות אין מכשירין: לעמוד בפני עצמן בחלון. דחוצצת משום דחבית וקופה שהן כלי ומקבלין טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה. והא תבן חזיא לבהמתו ולא מבטל ליה חוצצין וקשיא לשמואל דאמר לעיל דכל מידי חזיא ליה לא מבטל ליה ואינו חוצץ ומשני דאית ביה קוצים ולא חזי לטינא משום שובלין הטיט ברגלים ואי הוי ביה קוצי היו נכנסין ברגליהן ומש"ה לא חזיא: היסק גדול לא שכיח. לא מיבעי ליה: בשהתריפו. שהתלעו: אי פומה של חבית. מחוות מבחזין: